Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäkuuleminen 18.10.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi
HE 197/2022 vp

Tiina Kirmanen

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Pääosin muutosesitykset ovat hyviä ja kannatettavia

- mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyöstä tultaisiin säätämään pääosin yleislaeissa eli sosiaalihuoltolaissa ja terveydenhuoltolaissa erityislakien sijaan: mt- ja päihdepalvelut osaksi muita sosiaali- ja terveyspalveluja, kootaan hajanaista säätelyä
- korostetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminnan merkitystä
- korostetaan hoidon jatkuvuuden merkitystä
- mielenterveyttä edistävä työ sekä ehkäisevä päihde- ja riippuvuustyö säädetään eri toimijoiden yhteiseksi työksi: vastuu sosiaalihuollolla, terveydenhuollolla sekä kunnilla
- erilaiset toiminnalliset riippuvuudet päihderiippuvuuksien lisäksi huomioidaan johdonmukaisesti säädösmuutoksissa
- säädökset yhteisösosiaalityöstä (shl 15 §) sekä päiväkeskuksista (24 b §) ovat perusteltuja

Arviot lisärahoituksen tarpeesta edelleen riittämättömät

- Arviot lisärahoituksen tarpeesta on nyt realistisempia, huomioitu ainakin jossain määrit laajentuvat velvoitteet
- Lisärahoituksen taso on kuitenkin edelleen riittämätön, esim. toiminnallisten riippuvuuksien laaja kirjo ei ole aikaisemmin ollut sosiaalihuoltolaissa → tullaan tarvitsemaan uutta osaamista
- Esitämme, että uusien ja laajenevien tehtävien osalta **voimaantulo 1.1.2024** → hyvinvointialueiden käynnistyminen on iso muutos jo sinällään

Toiveita jatkovalmisteluun liittyen mielenterveys- ja päihdetyötä säätelevää lainsäädäntöön

- Rohkea visio: Tarvitaan aidosti sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä lainsäädäntöä
- Nyt lainsäädännössä pikemmin näitä on käytännössä eriytetty toisistaan ja tämä ei hyödytä apua ja tukea tarvitsevia ihmisiä
- Valiokunnalle antamassamme kirjallisessa lausunnossamme on kuvattu esimerkkejä tästä
- Jako sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon on aidosti osin keinotekoinen ja sopimuksenvarainen psykososiaalisissa palveluissa

→ Arjessa pärjäämisen varmistaminen, toimintakyvyn tuki tai lapsen/nuoren kasvun tukeminen ovat molempien tavoitteena ja työmenetelmätkin osittain samanlaiset. Voisiko tämä olla yhteinen käyttötarkoitus, joka ohjaa lainsäädäntöä mm. asiakastietojen kirjaamiseen, rekistereihin ja tietosuojaan liittyvissä asioissa?

Päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut (shl 24 a §)

- Sosiaalihuoltolaki on luonteeltaan yleislaki
- Lakiesityksessä (shl 24 a §) kuitenkin säädetään päihde- ja riippuvuustyön erityisistä palveluista. Jaottelu näihin erityisiin palveluihin ja yleisiin sosiaalipalveluihin ei ole selkeä. Herää kysymys, onko tarpeen säätää erikseen päihde- ja riippuvuustyön erityisistä palveluista vai olisiko tarvittava sääntely voitu sisällyttää pykälään 24, jossa säädetään sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyöstä.
- Haluttu säilyttää päihdetyön erityisyys, mutta on hyvä kysyä, että miksi? Kaikkien sosiaalipalveluiden pitää olla soveltuvia ja saatavilla päihde- ja riippuvuusongelmaisille! Ja kaikkien sosiaalihuollon ammattilaisten osaamiseen tulee kuulua päihde- ja riippuvuusongelmien tunnistaminen ja kohtaaminen.

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen henkilöstön työnohjaus

- On hyvä, että terveydenhuoltolaissa (78 c §) työnohjaus laajennetaan koskemaan myös päihde- ja riippuvuuspalvelujen työntekijöitä
- Vastaava säätely uupuu kokonaan sosiaalihuoltolaista. Se tulisi sinne ehdottomasti lisätä eli työnantajan velvollisuus järjestää työnohjausta sosiaalihuollon mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen henkilöstölle
- Esitetyssä muodossa työnohjaus koskisi terveydenhuollon henkilöstöä ja yhteisesti toteutettavien palvelujen henkilöstöä, mutta ei sosiaalihuollon mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen henkilöstöä

Yhteisösosiaalityö (shl 7 a §) ja päiväkeskustoiminta (shl 24 b §)

- Molemmat säädökset kannatettavia
- On hyvä asia että yhteisöjen kanssa tehtävästä sosiaalityöstä tullaan säätämään näkyvämmin sosiaalihuoltolaissa ja että myös syrjäytymistä vähentävä etsivä työ tuodaan terminä lainsäädäntöön
- Toimeenpanossa on sovittava sekä yhteisösosiaalityön että päiväkeskustoiminnan yhteneväisestä dokumentoinnista alueilla, koska näistä palveluista ei tehdä hallinnollisia päätöksiä eikä synny yksilökohtaisia kirjauksia asiakastietojärjestelmään.

Jatkovalmistelua tarvitaan

- mm. selviämispalveluista (selviämisasemat, tilapäinen majoitus, yömajat, ensisuojat), tahdosta riippumattomasta hoidosta erityisesti päihdehoidossa, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisistä palveluista, alaikäisten palveluista
- Uudistuksella tuskin tarkoituskaan ratkaista kaikkia palvelujärjestelmien ongelmia

KIITOS MIELENKIINNOSTA!